

Remiss av SOU 2019:20 Stärkt kompetens i vård och omsorg - slutbetänkande från utredningen Reglering av yrket undersköterska

Yttrandet har utarbetats av en expertgrupp bestående av universitetslektor Ulrika Pöder, institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, sammankallande, universitetslektor Caisa Öster, institutionen för neurovetenskap, samt professor Sten Rubertsson, institutionen för kirurgiska vetenskaper. Utredare Oskar Fahlén Godö har bidragit med administrativt stöd.

Generella synpunkter

Föreliggande utredningsbetänkande bedöms ge ett bra underlag till diskussion och överväganden om vilken kompetens en undersköterska bör ha, och hur den kompetensen kan kvalitetssäkras. Utredarnas kartläggning visar att kompetensnivån hos de personer som har titeln undersköterska är mycket varierande, främst beroende av varierande längd och innehåll på erhållen utbildning. I likhet med utredarna bedömer expertgruppen att en reglering av yrket, genom en skyddad yrkestitel med nationella kompetenskrav, kan bidra till att stärka vårdens kvalitet och därmed patientsäkerheten.

Expertgruppen tillstyrker utredningens förslag, men vill lyfta synpunkter på innehållet i vissa avsnitt.

Specifika synpunkter

12.2 Skyddad yrkestitel införs för yrket undersköterska

Expertgruppen stödjer utredningens förslag i detta avsnitt, och vill berömma utredarnas tydliga motivering till varför skyddad yrkestitel förordas, och varför yrket inte uppfyller kriterier för legitimation.

12.3 Kompetens motsvarande undersköterskeexamen och 12.8 Ansvar för validering av vård- och omsorgspersonalens kompetens

Expertgruppen stödjer utredningens förslag att validering av kompetens ska kunna ske.

Validering ska utgå från nationella kompetenskrav

Det bör poängteras att det är viktigt att denna validering utgår från Socialstyrelsens förslag om nationella kompetenskrav för yrket undersköterska, så den skyddade yrkestiteln verkligen ger den kvalitetssäkring som eftersträvas. Expertgruppen vill även belysa att undersköterskor med andra titlar, som indikerar specialisering inom yrket, som exempelvis skötare inom psykiatrisk vård/mentalskötare inkluderas i valideringsprocessen till undersköterska, då funktionen/titeln utgår från grundkompetensen undersköterska.

12.7 Undersköterska lämplig bakgrund för att få iordningställa och administrera läkemedel

Expertgruppen instämmer i utredningens förslag att undersköterskekompetens, utifrån föreslagen kompetensnivå för yrket, är en lämplig nivå för att motta en delegering.

Delegering av läkemedelshantering ska inte ske slentrianmässigt

I undersköterskans utbildning förväntas att teori om vanligt förekommande läkemedelseffekter och bieffekter samt färdighetsträning i att administrera läkemedel ingår. Riskerna med läkemedelshantering behöver dock framhållas. Läkemedelshantering är komplext och, som också nämns i utredningen, en vanligt förekommande rapporterad avvikelse. Enligt SOSFS 1997:14 ska delegering endast ske när det är förenligt med god och säker vård. Bristande läkemedelshantering kan ge allvarliga konsekvenser för vårdtagaren och därför anser expertgruppen att delegering av läkemedelshantering fortfarande inte ska ske slentrianmässigt, trots uppnådd reell kompetens för uppgiften.

12.9 Långsiktig och hållbar kompetensnivå

Utredningen föreslår att Skolverket samråder med Socialstyrelsen om innehållet i utbildningen, vilket expertgruppen instämmer i. Expertgruppen vill också framhålla att det är av största vikt att utbildningsinnehållet noga övervägs tillsammans med företrädare för olika verksamheter, då verksamhetsfältet för undersköterskor är brett.

14.8 Konsekvenser för övriga reglerade och icke reglerade yrkesgrupper

Expertgruppen instämmer i att en reglering av undersköterskans yrke sannolikt kommer att underlätta för sjuksköterskan, liksom för andra i arbetsledande funktioner, att ta beslut gällande arbetsfördelning och delegering. En tydlig kompetensbeskrivning bedöms kunna främja teamarbetet i både hälso- och sjukvård och social omsorgsverksamhet.

Språkkunskaper är nödvändigt för patientsäkerheten

Anställning av undersköterskor med kompetens som bland annat god bedömningsförmåga, förståelse för vårdtagarens medicinska tillstånd och behandling, samt kommunikationsförmåga, inklusive nödvändiga kunskaper i svenska (både tal- och skriftspråk; jmf. utredningens förslag 1.4:

2010:1369, 5 kap. §15) bedöms kunna ge en förbättrad handlingsberedskap när vårdtagarens status förändras, inklusive förbättrad rapporteringskedja mellan yrkesgrupper. Förtydligande av yrkets kompetenskrav förväntas ge en trygghet för hela vårdteamet, inklusive vårdtagaren, samt minska risken för vårdskador.

Utredningen tydliggör här behovet av olika sorters kompetens i vård och omsorg, av betydelse för beslut om bemanning (se även 12.2). Befolkningen blir allt äldre och därmed mer multisjuk. Framtidens primärvårdsreform innebär att vårdens komplexitet ökar utanför sjukhusets väggar, i ordinärt och särskilt boende (kommunal vård), såväl som på vårdcentraler/motsvarande. För god och säker hälso- och sjukvård behöver därför kompetensen stärkas för undersköterskor, men det minskar inte behovet av utökad kompetens inom omvårdnad och medicin genom fler sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, läkare och specialistläkare.

Beskrivningen av ämnet omvårdnad bedöms snävt

Expertgruppen reagerar på den snäva betydelsen av omvårdnad, i avsnittet Arbetets karaktär och innehåll (7.3.3). Det uppfattas här ha behandlats som synonymt med omsorg, men är bredare än så och är även en del av hälso- och sjukvården. I avsnittet behandlas hälso- och sjukvård som en separat del av undersköterskans arbete, skilt från omvårdnad, vilket expertgruppen inte kan instämma i.

Sjuksköterskan och specialistsjuksköterskan är experter på omvårdnad

Det är oroande att sjukvårdsverksamheter som utredningen varit i kontakt med uttrycker att undersköterskor är experter på omvårdnad. Expertgruppens inställning, som företrädare för högskoleutbildning och universitetssjukvård, är att omvårdnadsexpertis ingår i sjuksköterskors kompetens och experter på specifik omvårdnad är specialistsjuksköterskor. Expertgruppen vill starkt understryka att nationella kompetenskrav för utbildningen och en skyddad yrkestitel inte på något sätt kan medföra en syn på undersköterskan som omvårdnadsexpert.

I utredningens beskrivning av krav för att ett yrke ska omfattas av bestämmelserna om legitimation framgår att patientsäkerheten ska vara överordnad övriga kriterier (4.1). Med beaktande av detta anser expertgruppen att den legitimerade sjuksköterskan, med vetenskapligt förankrad utbildning, är omvårdnadsexpert och leder och fördelar arbetsuppgifter till undersköterskor. Det anses inte troligt att utredningens förslag om skyddad yrkestitel med nationella kompetenskrav för undersköterskor skulle leda till stärkt kompetens i vård och omsorg utan sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor som experter på omvårdnad. Däremot bedöms en skyddad yrkestitel medföra en nödvändig förstärkning av vårdteamets sammanlagda vårdkompetens, se 14.8 ovan.

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2019-09-10 Dnr UFV 2019/1168

Socialdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress:
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare:
Oskar Fahlén Godö
Utredare

Telefon:
018-471 68 16

Telefax:
018-471 20 00

oskar.fahlen.godo@uadm.uu.se

www.uu.se

Remiss av SOU 2019:20 Stärkt kompetens i vård och omsorg - slutbetänkande från utredningen Reglering av yrket undersköterska

Beslut

Härmed beslutas
- att Uppsala universitet överlämnar expertgruppens yttrande
som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har anmodats yttra sig över rubricerad
remiss.

Bifogat yttrande har utarbetats av en expertgrupp bestående av
universitetslektor Ulrika Pöder, institutionen för folkhälso- och
vårdvetenskap, sammankallande, universitetslektor Caisa Öster,
institutionen för neurovetenskap, samt professor Sten
Rubertsson, institutionen för kirurgiska vetenskaper. Utredare
Oskar Fahlén Godö har bidragit med administrativt stöd.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad
prorektor i närvaro av tillförordnade universitetsdirektören Per
Abrahamsson, efter föredragning av utredaren Oskar Fahlén
Godö. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs ordförande
Johannes Bäck.

Anders Malmberg

Oskar Fahlén Godö